

opinió

ENS CAL CIÈNCIA SI VOLEM E.F.

El debat actual sobre l'educació física continua abusivament centrat en el seu concepte, la seva recerca d'identitat a través del contingut, o, el que és el mateix, en la delimitació del seu objecte d'estudi.

Aquest afany amaga darrera seu motivacions gremials, que li fan témer la pèrdua de la seva especificat per l' invasió d'altres matèries.

Tot això, malgrat ésser una empresa prou digna, no evita, potser per la seva insistència, la caiguda a la roda de les elucubracions banals i el fa, en part, responsable del caos de teories, corrents, escoles i mètodes que caracteritza a l'educació física contemporània.

Tal com diu en Popper: "la creença que existeixen entitats com la Física, la Biologia o l'Arqueologia, i que aquests estudis es distingeixen pel tema que investiguen *em sembla un residu de quan es creia que una teoria havia de partir d'una definició del seu propi objecte d'estudi.*"¹

Per altra banda, es va generant entre els professionals d'aquesta matèria una demanda d'unitat i rigor, coordinadora d'esforços i superadora de partidismes, que eviti les genialitats clínicament emergents.

Si el camí seguit fins ara sembla arcaic, la posada en comú apunta amb lògica cap al mètode, cap a l'estructura formal.

En una societat com la nostra, el paradigma de coneixement de la qual és el mètode científic, és incoherent i improductiu ignorar-lo durant gaire més temps.

La base de la ciència radica, precisament, en el mètode. En paraules d'en Bunge: "L'objecte no és el que diferencia la ciència i la no-ciència, sinó la forma, el procediment. La peculiaritat de la ciència ha de consistir en la manera d'operar."²

L'educació física ha de buscar els seus eixos de referència en la metodologia científica; fer el contrari constitueix una lamentable falta que permet, sota una espècie de mística, l'admissió de coneixements, llenguatges i pràctiques que, amb una vestimenta pseudocientífica (mireu, per exemple, l'anomenada psicomotricitat), van florint sense límits en un terreny propici per això.

No és que no existeixin criteris o investigacions científiques a l'educació física, el que passa és que són dispersos, generats a d'altres ciències (Fisiologia o Psicologia) sobre tot, amb una transcendència molt pobre.

Quan parlem de transcendència ho fem a tres nivells: primer el cos teòric, segon la formació, actitud i pràctica dels seus especialistes i tercer el substrat social i institucional.

En relació al primer, podem afirmar que en la constitució de la teoria, mètodes i tècniques de l'educació física, l'aportació de les investigacions i principis científics segueix essent fragmentària i limitada a una funció de complementarietat. La teoria es segueix muntant sobre experiències i postulats, l'origen dels quals és la perspectiva personal i ideològica. Aquest conjunt heteròclit actual on hi ha les escoles psicomotrius, l'aeròbic, la gimnàstica-jazz, els diferents mètodes i tècniques d'entrenament esportiu o el gimnàsic, no és res més que una conseqüència d'això.

La transcendència al nivell de l'actitud i pràctica professional s'apaga encara més perquè arrossega el nivell anterior. La formació dels seus especialistes acostuma a patir d'una matèria específica per el coneixement del mètode científic. Si això succeeix al grau de llicenciat, on l'ajustament necessari seria mínim, a altres graus (mestres, entrenadors o monitors) és norma la substitució de l'enfocament científic per la recepta o l'artesanía.

Els principis i tècniques inspiradores de la seva pràctica quotidiana queden supeditats, en molts casos, a l'opció personal o a l'autor de moda; el recurs a allò que és científic serveix, com a màxim, com a suport ètic.

En un tercer nivell hi ha els practicants, directius i polítics; persones responsables d'organitzar, planificar sobretot, valorar, a la vessant macro social. Per a tots ells, l'exigència científica no és només inexistent, sinó, fins i tot, rebutjada per tal de ser substituïda per la inspiració, l'espectacle o el benefici polític apressat.

Les conseqüències de l'ús del canó científic a l'educació física serien, sense cap mena de dubte, unificadores i enriquidores.

En tenir el cos teòric com a filtre i estructura els principis de la ciència, es constituïria de manera coherent, rigorosa i respectable.

La investigació pròpia s'orientaria per a servir de manteniment i gènesi de les hipòtesis que formin la teoria. L'actitud i pràctica professional disposaria d'un marc comú de referència propiciador del control, la serenitat i el progrés exigits a la nostra societat.

Si això sembla tan evident, què és allò que impedeix de realitzar-lo? Les resistències existents provenen de certes reaccions ancestrals, d'una certa ideologia anticientífica forçada on s'afirmen coses com, per exemple, que la ciència deshumanitza, que l'E.F. és, abans de tot art o que hi ha d'altres maneres de teoritzar i la ciència restringiria la llibertat. Totes elles amaguen, en el fons, una justificació de la reivindicació d'especificat i de l'enfocament místic, juntament amb una ignorància absoluta de la ciència.

Sobren "artistes" i falten científics.

La visió científica és, primerament, antidogmàtica. Tal i com senyala en Popper, l'epistemologia de la ciència és crítica: no accepta de manera absoluta ni tan sols els seus propis anuncis; és un saber provisional, hipotètic, que el primer que s'exigeix a ell mateix és la seva refutabilitat. A ella hi ha cabuda per a totes les orientacions o afirmacions imaginables, a les que tan sols s'exigeix la seva racionalitat, la seva capacitat explicativa, la seva objectivitat (intersubjectivitat) i la seva capacitat; més que com un fre, això s'ha d'interpretar com una exigència terapèutica per a evitar excessos o dogmatismes.

El camí sembla obvi.

Antonio Oña

Cap d'estudis INEF Granada, professor de psicologia

1. Popper, K. *Conjectures i refutacions*, Barcelona Paidós 1983.
2. Bunge, M. *La investigació científica*, Barcelona Ariel 1983.